

STUDIE A INFORMACE
ROČNÍK III.

ČESKOSLOVENSKÁ FEDERACE

1969

ÚSTAV STÁTNÍ SPRÁVY PRAHA

Rovnoprávnost Čechů a Slováků je základem síly republiky

Naše republika jako společný stát dvou rovnoprávných národů — Čechů a Slováků — musí důsledně dbát o to, aby státoprávní úprava vztahů mezi našimi bratrskými národy a postavení všech ostatních národností ČSSR se vyvíjely tak, jak to vyžaduje upevňování jednoty státu, vlastní rozvoj národů a národností a jak to odpovídá potřebám socialismu. Nelze zastírat, že i v socialistickém Československu se přes výrazný pokrok v řešení národnostní otázky vyskytují závažné chyby a zásadní deformace státoprávního řešení vztahů Čechů a Slováků.

Je třeba zdůraznit, že samo asymetrické uspořádání nebylo už principiálně způsobilé vyjádřit a zabezpečit státoprávní vztahy dvou rovnoprávných národů, protože postavení jednoho i druhého národa se nutně vyjadřovalo rozdílným způsobem. Rozdílný způsob se projevil především v tom, že funkci českých národních orgánů plnily centrální orgány, které jako celostátní byly nadřizeny slovenským národním orgánům, a tím se slovenskému národu prakticky překáželo v rovnoprávné účasti na tvorbě a realizaci celostátní politiky. Objektivní nedostatky takového řešení navíc prohlubovala dosavadní politická atmosféra a praxe, nepříznivě ovlivňující postavení a činnost slovenských národních orgánů. V takovýchto podmínkách se funkce slovenských národních orgánů oslabovaly, a to jak v 50. letech, tak i v koncepci Ústavy ČSSR z roku 1960. Tak se dostaly slovenské národní orgány do postavení, kdy jejich vliv na chod státního mechanismu se stal okrajovým. Tyto nedostatky nemohl — i se zřetelem na nezdravé prvky politické atmosféry nedávné minulosti — překonat ani společný dokument ÚV KSČ a ÚV KSS a posílení úlohy SNR z roku 1964.

Tento vývoj nutně vyvolával nedorozumění mezi našimi národy. V českých krajích při neexistenci vlastních národních orgánů vzbuzoval dojem nadbytečnosti slovenských národních orgánů. Na Slovensku zase vyvolával přesvědčení, že Slováci si doma nevládnou a že se o všem rozhoduje výlučně v Praze.

V zájmu rozvoje naší socialistické společnosti, upevnění jednoty československého lidu a jeho důvěry v politiku KSČ je proto nevyhnutelné dosáhnout zásadního obratu i ve státoprávním uspořádání vztahů Čechů a Slováků a provést i příslušné ústavní změny. Nastává proto se vši vážností potřeba, aby byla respektována výhoda socialis-

tického federativního uspořádání jako uznávané a osvědčené státoprávní formy soužití rovnoprávných národů ve společném socialistickém státě.

Konečnému federativnímu uspořádání musí — z organizačních důvodů — jako organická součást a vývojový stupeň předcházet odstranění nejpalčivějších nedostatků současného neuspokojivého stavu úpravy státoprávních vztahů českého a slovenského národa. Proto je třeba vypracovat a přijmout ústavní zákon, který zakotví princip symetrického uspořádání jako cíl, k němuž má náš vývoj po XIV. sjezdu v nové ústavě vyústit a který bude novým způsobem, na zásadě plné rovnoprávnosti, řešit postavení slovenských národních orgánů v našem ústavním systému v nejbližší době — ještě před volbami do Národního shromáždění a Slovenské národní rady. V něm je třeba

— konstituovat Slovenskou národní radu jako zákonodárny orgán a radu ministrů Slovenska jako kolegiální výkonný orgán a ministerstva jako resortní výkonné orgány Slovenské národní rady s rozšířením reálné kompetence všech těchto orgánů tak, aby dělba zákonodárny a výkonné kompetence mezi celostátními a slovenskými orgány v podstatě odpovídala zásadám Košického vládního programu;

— svěřit řízení národních výborů na Slovensku slovenským národním orgánům a v souvislosti s účelným uspořádáním správy mezi celostátním centrem a slovenskými národními orgány zřídit slovenský resortní orgán na úseku vnitra a bezpečnosti v plném rozsahu;

— upravit kompetenci slovenských národních orgánů tak, aby vypracovávaly a schvalovaly národohospodářský plán a rozpočet za Slovensko ve všech jeho částech a k nim patřící ekonomické nástroje. Účelně upravit strukturu resortních hospodářských výkonných orgánů SNR a přiměřeně tomu upravit organizační strukturu materiálně výrobní základny na Slovensku;

— obnovit instituci státních tajemníků v centrálních resortech, zejména na ministerstvu zahraničních věcí, zahraničního obchodu a národní obrany, v postavení členů vlády;

— politicky a ústavně vyloučit možnost majorizace slovenského národa ve státoprávních otázkách vztahů Čechů a Slováků a ústavního postavení Slovenska;

— kromě toho, mimo rámec ústavního zákona, v konkrétní politické praxi uskutečnit princip rovnoprávnosti obou národů při kádrovém a personálním obsazování míst v centrálních orgánech, v zahraniční službě atd.

V souvislosti s přípravou XIV. sjezdu strany a s přípravou nové ústavy je nutno na základě všestranné odborné a politické přípravy předložit návrh státoprávního uspořádání vztahů našich národů, které v každém ohledu plně vyjádří a zaručí jejich rovnoprávnost a právo na sebeurčení. Podle stejných zásad pak bude třeba řešit i otázky výstavby strany a společenských organizací.

V zájmu posilování jednoty, semknutosti i národní svébytnosti všech národností v ČSSR — Maďarů, Poláků, Ukrajinců i Němců — je nezbytné vypracovat statut, upravující postavení a práva jednotlivých národností, zaručující možnosti jejich národního života a rozvoje jejich národní osobitosti. ÚV KSČ si uvědomuje, že při řešení problémů národností přes nesporně dosažené úspěchy byly a jsou vážné nedostatky. Považujeme za nutné vyzdvihnout, že zásady našeho programu se plně vztahují stejně jako na naše oba národy i na ostatní národnosti. V zájmu toho je třeba zakotvit ústavní i zákonné záruky pro úplnou a skutečnou politickou, hospodářskou i kulturní rovnoprávnost. Zájmy národností bude třeba zabezpečit i z hlediska výstavby celostátních, krajských, okresních, městských a místních orgánů státní moci a správy. Je třeba, aby národnosti, přiměřeně ke svému celkovému počtu, byly reprezentovány v našem politickém, hospodářském, kulturním a veřejném životě, ve volených i výkonných orgánech. Je třeba zabezpečit aktivní účast národností na veřejném životě v duchu rovnoprávnosti a v duchu zásady, že národnosti mají právo samostatně a samosprávně rozhodovat o věcech, které se jich týkají.

RP, 10. 4. 1968.